

ДО ЮВІЛЕЮ

«Учителі історії мають особливу місію у вихованні дитини»

Як готують педагогів, чиї уроки мають значний вплив на формування світогляду людини і суспільства

Тетяна УРИСЬ

Продовжуючи серію статей про факультети одного з найстаріших і найпотужніших закладів вищої педагогічної освіти України — Національного педуніверситету імені М. П. Драгоманова, якому виповнюється 185 років, сьогодні розповідаємо про історичний факультет. Про навчання істориків та їхню особливу місію у вихованні сучасної дитини, про інновації, впроваджені в їхній освітній процес, розповідає декан історичного факультету, кандидат історичних наук Тетяна Мелешенко.

«Війну розв'язав шкільний учитель історії»

■ **Пані Тетяно, кажуть, народ, який не знає своєї історії, приречений на її повторення, тому, очевидно, на ваш факультет покладається особлива відповідальність — готувати тих, хто навчатиме історії майбутні покоління?**

— Так. Наш факультет готує кваліфікованих істориків, і що найголовніше — кваліфікованих учителів. Саме вчителі історії мають особливу місію у вихованні людини, громадянина, патріота. Наскільки важлива роль відводиться вчителю історії, стає зрозумілим зі слів Бісмарка, який аналізував причини Першої світової війни і дійшов висновку, що «війну розв'язав шкільний вчитель історії», який підготував суспільство до сприйняття цього стану. Ці слова підкреслюють, що вчителі історії мають значний вплив на формування світогляду людини і суспільства. І тому завдання з підготовки кваліфікованого вчителя є надзвичайно важливим і потребує особливої уваги. На історичному факультеті це завдання є пріоритетним. Ми крок за кроком щоденно робимо рутинну, але необхідну роботу, бо усвідомлюємо, що за нашими партами сидять ті, у чіях руках уже завтра буде відповідальність за державу.

А вираз, який ви згадали, є абсолютно слушним. Справді, концепція вивчення історії в університеті, а відповідно, й у школі, має велике значення. Важливо не просто заучувати дати та події, що з ними пов'язані, а підходити до всіх досліджень минулості критично, спираючись на історичні джерела, дискутуючи з усталеними поглядами на певні історичні питання. Кожна подія чомусь вчить, і важливо ці уроки засвоювати. Цьому ми навчаємо своїх студентів і спонукаємо їх до критичного мислення та аргументації своєї думки.

■ Фахівців яких саме спеціальностей готуєте?

— Ми маємо три освітні програми — «Середня освіта (Історія)», «Історія і археологія» та «Міжнародні відносини», на навчання за якими запрошуємо абітурієнтів, про-

понуючи їм ще й низку дисциплін (за вибором студента) для здобуття додаткової кваліфікації.

У нас потужний науковий потенціал, наш професорсько-викладацький склад спільно зі своїми студентами-науковцями приділяє багато уваги проблемам історичної науки. Вони працюють над дослідженнями різних історичних періодів, публікують статті та монографії, проводять конференції. У своїх дослідженнях ми спираємося на принципи актуальності, об'єктивності, мультикультурності, людиноцентризму, новизни тощо. Для нас історія — інструмент, який допомагає прогнозувати суспільний розвиток, розкриває правду про минуле, розставляє акценти, запобігає маніпуляціям. Цей меседж отримують наші студенти. І відштовхуючись від усвідомлення цього, вони мають навчати своїх учнів.

«У нас голос студента дорівнює голосу викладача»

■ **Нині відбувається реформування усіх ланок освіти, зокрема й вищої. Та й, зрештою, саме життя диктує нам швидкі зміни в усьому. Як усе це позначається на освітньому процесі вашого факультету?**

— В умовах змін факультет основну увагу все ж приділяє забезпеченню якості освіти, а також упровадженню інновацій, які витікають із сучасних реформ. Таку політику підтримує і ректор нашого університету, академік НАПН України, професор Віктор Андрущенко, який тримає курс на першість не лише у вітчизняній, а й у європейській педагогічній освіті.

Першочерговим завданням факультету завжди була підготовка вчителів національної школи. А для того, щоб цей учитель був привабливий у всіх сенсах, особливо у європейській педагогічній освіті, ми маємо спеціальні програми з підготовки вчителів, які включають у себе не лише предметні дисципліни, а й дисципліни з педагогіки, психології, соціології, філософії, мовної та іноземної мови, історії та культурології. Це дає можливість вчителю бути не лише предметником, а й педагогом, який може впливати на формування світогляду своїх учнів.

та спеціальних історичних дисциплін; етнології та краєзнавства; історії та археології слов'ян; міжнародних та регіональних студій, а також навчально-наукові лабораторії — археологічних досліджень та експертизи культурно-історичних цінностей.

Викладачі факультету творять історичну та методичну науку в Україні і за її межами. Особливо потужним потоком є підручникотворення. Знайомими авторами підручників історії є професори В. Борисенко, В. Даниленко, Т. Ладиченко, С. Осмоловський, І. Коляда. Наші фахівці Т. Бакка, Т. Мелешенко, Л. Марголіна також працювали над підручниками «Людина і світ» та «Громадянська освіта», за останнім зараз навчається більше 100 тис. десятикласників по всій Україні.

Родзинкою факультету в підготовці сучасного вчителя є навчання дисципліни «Громадянська освіта». Це саме той напрям, який відповідає сучасним освітнім запитам та підходам і є одним із ключових у формуванні НУШ. Саме розвиток громадянських компетентностей, формування громадянської свідомості, активної громадянської позиції є вкрай важливими в сучасній школі. Ми навчаємо майбутніх учителів, як розвивати громадянські компетентності в учнів, як формувати цінності, поважати права людини і їх відстоювати. Пропонуємо сучасні інтерактивні методики, які розвивають практичні вміння та компетентності студентської молоді. Ми говоримо про особливості соціалізації, гендерну рівність, культурне різноманіття, про важливість демократії та існування правової держави, про Україну і світ, а також про економічні та екологічні питання, про участь та відповідальність.

Ще однією новинкою, яку ми активно впроваджуємо в освітній процес, є медіаосвіта. Ми можемо пишатися, що стоїмо на передових позиціях у розвитку медіаграмотності майбутніх учителів та істориків. Активно співпрацюємо з Академією української преси, фахівці якої підтримують нас методологічно та ресурсно.

Тетяна Мелешенко.

Наші колеги мають гарний доробок у цій сфері, зокрема три посібники, та включення розділу медіаосвіти до шкільного підручника громадянської освіти і до підручника для студентів. Наш досвід нещодавно вивчали колеги з Молдови, які також мають добрі напрацювання у галузі медіаосвіти, але вони були приємно вражені нашими здобутками та висловили бажання подальшої співпраці.

Ми вже маємо практичний результат вивчення студентами медіаосвіти, зокрема, це розробка медіагри «10 днів до виборів», що розвиває медіаграмотність, а також формує політичну культуру. І, що дуже важливо, викладацький склад підхоплює освітні тренди та підвищує свою кваліфікацію. Так, 12 викладачів факультету зараз є учасниками освітнього проекту «Вивчай та розривай: інфомедійна грамотність», організованого IREX (Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів — міжнародна некомерційна організація, яка спеціалізується на глобальній освіті та розвитку, що працює у понад 100 країнах світу). Вони вже пройшли кілька раундів тренінгового навчання та пробують включати в семінарські та лекційні заняття ті інструменти, які вже випробували.

Проте які б інновації ми в освітню систему не вводили, основним принципом має залишатися студентоцентризм. На факультеті ми не лише говоримо про демократію, а й формуємо безпечно, демократичне середовище

для студентів. У нас голос студента дорівнює голосу викладача. Адміністрація та викладачі завжди відкриті до діалогу та спільної діяльності. Звісно, не обходиться і без конфліктів чи контраверсійних питань, але ми їх долаємо, цьому сприяє діалог як основна форма спілкування на факультеті. Конструктивний діалог підтримує і спільна праця викладачів та студентів, спільне дозвілля, спільні подорожі, коли у неформальній обстановці можна обговорити різні питання.

«Важливо, щоб найкращі випускники йшли працювати до школи»

■ **Ви хоч не так давно на посаді декана, проте досвід роботи на історичному факультеті має значний, а отже, з тонкощами та особливостями освітнього процесу в цій галузі знайомі добре. Чого, на вашу думку, можливо, не вистачає або що необхідно змінити чи вдосконалити у цьому напрямку?**

— Звичайно, вдосконаленню немає меж, однак якщо лише залучати якомога більше інновацій і технологій, то не факт, що ми отримаємо позитивний результат. Головне — розуміти, яка мета історичної освіти і який бажаний результат ми очікуємо, і вже під це конструювати його реалізацію. На мою думку, важливо було б сконцентрувати більше зусиль на практикуванні іноземної мови, зокрема і через студентські обміни. Ми саме працюємо над розвитком цього напрямку. Важливо, щоб фахівці могли читати джерела та документи в оригіналі, а також су-

часні історичні зарубіжні дослідження, та самі могли ділитися своїми напрацюваннями.

Також ще одним питанням, над яким необхідно працювати, є мотивація навчання студентів та їх подальша робота за фахом, підвищення іміджу професії вчителя, у нашому випадку вчителя історії. Важливо, щоб найкращі випускники йшли працювати до школи, бо коли у школі працює хороший учитель, то в майбутньому в нас буде і хороший громадянин, і хороший юрист, лікар, економіст чи інший фахівець.

Історична довідка:

Історичний факультет бере свій початок із сектору, утвореного в 1920 р. на факультеті соціального виховання Київського інституту народної освіти. Саме тут готували вчителів історії для шкіл. Від 1934 р. у структурі Київського державного педагогічного інституту вже функціонував історичний факультет, діяльність якого була припинена під час Другої світової війни (поновлено в 1945 р.).

У 1956-му історичний факультет було переведено до Київського державного університету імені Тараса Шевченка, проте життя виявило необхідність відновлення підготовки вчительських кадрів на базі педагогічних інститутів. У 1969 р. на педагогічному факультеті КДПУ імені О. М. Горького було відкрито історико-педагогічний відділ, який наступного року реорганізовано в окремий історико-педагогічний (згодом історичний) факультет.

Здобуття Україною незалежності відкрило новий період в історії факультету, який зазнав чимало трансформацій. Ціла потужна 30-річна епоха життя факультету пов'язана з іменем декана професора О. О. Сушка. Новий етап у житті факультету почався у 2018-2019 навчальному році. У цей час відбулося оновлення керівного складу. З грудня 2018-го деканом факультету обрано кандидата історичних наук, доцента Т. Мелешенку, яка спільно з колективом активно реалізовує стратегічний план розвитку факультету, якому була повернута назва «Історичний факультет».

Цікавим є факт, що саме на цьому факультеті у березні 1990 р. було створено першу кафедру історії України у педагогічному виші, яку очолив професор В. Борисенко. ■